

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

20
Փարայ

ԼՐԱԳԻՐ

20
Փարայ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Հայրենիք կը հրատարակուի երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ շաբաթ օրերը: Տարեկան գինն է Պոլսոյ եւ գաւառաց համար 5 արծաթ մեծիտ կանխիկ. տեղական եւ գաւառական քղաւարութեան ծախսը բաժանորդաց վրայ է: Վեցամսեայ եւ եռամսեայ բաժանորդք ալ կը նշուանի:

Լրագրոյս վերաբերեալ զիր կամ նամակ պէտք է ուղղել առ Տնօրէնութիւնն ընդ վաշտ խան Թ. Յ. Ղ. Պարտիզպանեան Տպարան: Խմբագրութեան ուղղեալ զիրքէտ չը տրուիր: Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 դրուշ է. աւելի անգամի համար սակարկութիւն կըլլայ:

ԹԻԻ 645 ՏԱՐԻ ԵՐԿՈՏԱՍԱՆ

ՇԱՐԱԹ

1881 ՅՈՒՆՎԱՐ 18

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն.

Երէկուան թուրք լրագրաց մէջ Հայաստանի հարստահարութեանց նոր հերքում մը կը տեսնուի: Կըսեն թէ Հայոց Պատրիարքարանը Տիգրանակերտի կուսակալութեան ներքեւ խուլը գաւառակին Բուրդ գլուխներէն թէլլի և Միրզա աղաներու և նոցա մարդոց կողմանէ Հայոց վրայ ի գործ դրուած հարստահարութիւններէն գանգատելով, Բ. Դուռը տեղական իշխանութեանց կողմանէ պաշտօնական զրեք ստացած է որք գանգատանաց նիւթ եղող հարստահարութիւնները սուտ կը հանեն:

Տիգրանակերտի կուսակալ իզգէթ փաշա նոյեմ. 9 թուով Եկր ծանուցանէ թէ ինքը խուլի գայմագամէն բացատրութիւն խնդրելով, պատասխան ստացեր է թէ տեղական ժողովրդեան գանգատներն իրաւացի չեն: Իզգէթ փաշա կը ծանուցանէ նաեւ թէ Կիւլ-Մանուրի գիւղին Հայ ժողովրդեան գանգատանաց մասին Մուշէն ի Պատրիարքարան հեռագրուելով, կուսակալը Սիւլվանի գայմագամին հրամանները զրկեր և պատասխան ստացեր է թէ պատմուած հարցտահարութիւնը գոյութիւն չունին:

Այս տեղեկագիրը որ նոյեմ. 5 թիւը կը կրէ, կըսէ թէ Սիւլվանի գայմագամը քննութեան համար պտոյտ մ'ընելով ստուգեր է որ խուլի մէջ ոչ ոք գանգատ ունի: Իսկ Կիւլ-Մանուր գիւղին մէջ քանի մը Հայեր վերոյիշեալ Բուրդաղաներուն հողային վարձք պարտական լինելով և դատարանէն վճարման դատովճիւ ընդունելով, Հայոց Պատրիարքարանը հեռագրեր են թէ կը հարստահարուին: Դայմագամը կաւելցնէ թէ Սիւլվանի խուլը գաւառակը և ի մասնաւորի Կիւլ-Մանուր գիւղը աշխարհի երջանկագոյն գաւառներն են: Բաց ասկէ տեղական ժողովուրդը կատարեալ աղատութիւն կը վայելեն եղեր ընդ հովանաւորութեամբ Ն. Կ. Վեհափառութեան:

Նորընտիր վարչութեան հաստատութեան գիրն եկաւ երէկ Բ. Դրնէն, որ Վարչութեան անդամները ընդ նմին և Կրօնային ու Գաղաքային ատենից ան-

դամները յանուանէ նշանակելով, կարտօնէ Ազգին գործերը վարելու:

Վարչական խորհուրդը երէկ նիստ ըրաւ և ինչ ինչ խնդիրներով զբաղեցաւ: Գեր. Իզմիրլեան սրբաղանի հրաժարման մասին Մեծ. Եռսուֆեան էֆէնտի բացատրութիւնները լսելէ ետեւ, նկատելով որ Իզմիրլեան սրբաղան բնաւ պատճառ մը յայտնած չէ իւր գրոյն մէջ, միահամուռ մերժեց հրաժարականը և գրեց որ իւր պաշտօնը շարունակէ:

Վարչական խորհուրդը գիւնական Մասնախումբ մը կարգեց երէկ հինգ անգամէ բաղկացեալ ընդ նախագահութեամբ պատրիարքական Դեր. փոխանորդին:

Սոյն մասնախմբին պաշտօնն է Պատրիարքարանի և գիւնական բարեկարգութեան համար կանոնադրութեան ծրագիր մը յորինել և Ս. Պատրիարքէն առ խորհրդականս ուղղեալ գրութեանց մասին հարկ տեսնուած ատեն նախապատրաստական քննութիւն կատարել և ըստ այնմ բացատրութիւն տալ անկ եղած խորհրդականին:

Էսկի-Շէհիրի ազգայինը հեռագրաւ խնդրած լինելով որ տեղւոյն առաջնորդական պաշտօնը Պիլէճիկի Առաջնորդ Դեր. Ղևոնդ եպիսկոպոսի յանձնուի և այս մասին Ղևոնդ եպիսկոպոս ինքն ևս հաճութիւն տուած և Պատրիարքարանէն նոյնը խնդրած լինելով զի այժմ Էսկի-Շէհիր կը գտնուի չգիտեմք ինչ պատճառաւ, Վարչութիւնը երէկ հեռագրաւ պատասխանեց թէ Առաջնորդական բարեկարգութեանց մասին նոր կարգադրութիւն մ'ընելու ջանհնար լինելով Վարչութիւնը, Էսկի-Շէհիրի միմիայն հոգեւոր գործոց տեսչութիւնը Տ. Ղևոնդ եպիսկոպոսի յանձնուած է մինչև ցնոր անօրէնութիւն:

Դատական գործոց խորհրդականը նշկատելով որ իւր ջանքն ու աշխատութիւնը ապագիւն կը մնան, Վարչութեան առաջարկերէ որ Կեդր. Դատարանի երեք Սենեկաց ատենապետները թոշակաւոր լինին և ի հարկին մասնա-

խումբերու հետ խորհրդակցութեամբ յղուած դատերը տնօրինեն:

Զմիւռնացի Սպարթալեան ազնիւ եղբարք տարեկան 10 1/2 ոսկւոյ դումար մը կտակած լինելով Ս. Փրկչի Հիւանդանոցին, Հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեան գիր գրեց առ Սպարթալեան եղբարս:

Ամուսնական և Անհատական սենեակները երէկ նիստ ըրին և քանի մը խնդիրներով պարագայեցան:

Իսկ Վարչական սենեակը մինչև այսօր նիստ ըրած չէ. անդամներէն ոմանք հրաժարած են:

Ստուգեցինք որ Կրօնային ատենը դեկտ. 26 էն ի վեր բնաւ նիստ ըրած չէ. հետեւաբար լրագրաց ոմանց տուած այն լուրը թէ Գեր. Տիգրանեան Արշնի Ս. Աստուածածնայ վանքը աքսոր զրկելու որոշում ըրած է Կրօնային ատենը, անհիմն է:

Ս. Երուսաղէմի պարտուց բարձման Յանձնաժողովոյ խնդրանք Ս. Պատրիարք Հայրը մայրաքաղաքիս բոլոր Թաղ խորհրդոց ատենապետները յառաջիկայ երկուշաբթի օր Ազգ. Պատրիարքարան հրաւիրած է Ս. Երուսաղէմայ վանուց հանգանակութեան մասին քանի մը հրահանգ տալու համար:

Զօպանեան Գարեգին վարդապետ որ Եօղլատ բանտարկեալ էր, Գաղատիոյ կուսակալութեան կողմանէ Գաղատիա երթալու հրաւիրուել է դատուելու համար:

Եօղլատէն Ազգ. Պատրիարքարան դարնուած հեռագիր մը այս տեղեկութիւնը տալէ ետքը կը յայտնէ թէ Գարեգին վարդապետ հիւանդ լինելով անկարելի է իրեն Գաղատիա երթալ. և եթէ երթալու հարկադրուի, ճամբան մեռնելու պիտի պարտաւորի. ուստի կը խնդրեն որ Ազգ. Պատրիարքարանը այս մասին միջամտութիւն ընէ:

Երէկ հեռագիր զարնուեցաւ Եօղլատ թէ Գարեգին վարդապետ պարտաւոր է Գաղատիա երթալու, քանի որ դատաստանի համար հրաւիրուած է. իսկ եթէ

արդարև հիւանդ է, տեղական կառավարութեան պայմանաժամ կարող են խնդրել և կառավարութիւնը չզլանար անշուշտ :

Տարօնոյ Առաջնորդ Գեր. Գրիգորիս սրբազանի Բ. Դուռն երթալով Կրօնական գործոց տեսուչ Զիվէր պէյի հետ տեսնուելը հրատարակած էինք : Կիմանաւր որ նոյն օրը Ալէքսանտր Երեւան ընդհանուր դատական քննիչին և դատախազ վսեմ Կոստանդ Էֆէնտիի ներկայանալով իրեն նկատմամբ եղած բողոքանաց ինչ և որոց կողմանէ լինելը Բ. Դուռնէն ի Պատրիարքարան եկած ծանուցագրին մէջ յիշուած չըլլալը իմացուցեր և յայտնել է թէ իւր կողմանէ պէտք եղած պատասխանը տալէ առաջ սոյն կէտերը լուսաբանող գրութեան մը ի Պատրիարքարան հասնելուն սպասել կը պարտաւորի :

Իսկիւտար Ս. Խաչ եկեղեցւոյ քահանաներէն Տ. Յակոբ անուն քահանան պահոց օր պսակ կատարած լինելով, Պատրիարքարան կանչուեցաւ և Գեր. փոխանորդ Հօր միջոցաւ քննութիւն կատարուելով, քահանային յանցաւոր ըլլալը հաստատուեցաւ :

Փոխանորդ Հայրը սոյն քննութիւնը Կրօնային ատենին տեղեկագրեց հարկ եղածը անօրինելու համար :

Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ քահանաներէն մին ալ կրկնամանութիւն մը կատարել է վերջին օրերս . սակայն քննութիւնը տակաւին հաստատած չէ քահանային ո՛վ լինելը :

Մեղու Հայաստանի դեկտ. 24 թիւ թերթին մէջ հետեւեալ լուրերը կը կարդամք .

« Դեկտ. 13 ին Բագուի Մարդասիրական ընկերութեան անդամք հանգանակութիւն բացին յօգուտ Վասպուրական աշխարհի : Ընկերութեան նախագահ Պ. Ս. Բաղիրեանց այս նպատակը լսելով, Մոսկովայից հեռագրում է և նուիրում 500 ռուբլի » :

Նոյն լրագրին դարձեալ դեկտ. 24 թիւ թերթին մէջ .

« Տաճկաստանի մէջ բացուելիք երկրագործական դպրոցը որոյ համար հանգանակութիւն եղած էր Գեր. Ամբրոսիոս վարդապետի ձեռամբ, վանայ վարդապետանուց մէջ բացուել է Պ. Ն. Մատթեան մասնագէտ երիտասարդին միջոցաւ և Խրիմեան Հայրիկի աշխատութեամբ :

« Այս դպրոցը 3-400 օսմ. ոսկի տալեկան ծախք պիտի ունենայ, որ ձեռք պիտի բերուի մասամբ վսեմում, մասամբ Կ. Պօլսի հայ հասարակութիւններու և մասամբ ալ Ռուսաստանի ազգայիններու նուէրներէն :

« Խրիմեան սրբազանի նամակից կը տեսնուի որ յիշեալ դպրոցին մէջ 20 աշակերտներ կան, ժողոված նահանգի զանազան գիւղերից. նոքա այժմ ձմեռը

լսում են տեսական դասեր երկրագործութեան վրայ . իսկ դարնան պիտի սկսեն իրանց գործնական աշխատանքը, թէ երկրագործութեան և թէ այգեգործութեան մէջ : Դպրոցն ունի իւր վարեւահողերն և այգիներ, ուր գործնականապէս պիտի մշակուին և խնամուին զանազան բոյսեր և ծառեր համաձայն գիտութեան կանոններին » :

Մեղուի դեկտ. 27 թիւ թերթին մէջ .
« Ս. Պետրբուրգի հայ ուսանողները ստորագրութիւն են բաց արել իրանց մէջ յօգուտ թիւրքաց հայերի և դիտաւորութիւն ունին նոյն բարեգործական նպատակով այս օրերս մի թատրոնական ներկայացում տալ մայրենի լեզուով :

Մեղուի դարձեալ 27 թիւ թերթին մէջ .

« Ախալ Բալաքի Տ. Խորէն քահանայ Բարսեղեան աշխատում է մի ընկերութիւն կազմելու, որ օժանդակի և նըպաստի Կ. Պօլսոյ Միացեալ ընկերութեան : Այդ բարենպատակ դիտաւորութիւնը առաջ տանելու և իրագործելու համար արդէն փոքրիկ տետրակներ է ուղարկում վիճակի բոլոր քահանաներին հանգանակութեան համար : Իսկ ընկերութեան կազմութեան համար կանոնադրութեան ծրագիր է յիշում և իշխանութեան պէտք է առաջարկէ հաստատելու համար . այնուհետեւ քաղաքացիներ պէտք է հրաւիրէ մշտական անդամ գրուելու » :

Մեղուի յունար 1 թիւ թերթին մէջ .
« Բարձրագոյն հրամանաւ Կայնոյ ուսական ընդհանուր հիւպատոս նշանակուեցաւ մեծ. գնդապետ Գէորգի փոխանակ Պ. Օբէր-Միլէրի որ իւր պաշտօնին անտարբեր մի անձ էր » :

ԿԻՒԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՏԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ
(Երանաւորութեան Խն. 644)

Ամեն. Տէր Մկրտիչ կաթողիկոսի Տանն Կիլիկիոյ դահն ամբարձած միջոցին ի մեծ ցնծութիւն ազգայնոց գործունէութեան փոքրիկ նշոյլ մը տեսնուեցաւ :

Լսուեցաւ որ Նորին Սրբազնութիւնը բաւական կարեւոր գումար մը կտակ ըրած է իւր անձնականէն Այնթապի մէջ գալոց բացուելու համար, թէ և ի վերջոյ սոյն կտակը թուշնոց աշխարհին մէջ գործադրուեցաւ :

Այնթապի մէջ արդարև դպրոց մը բացուեցաւ, բայց քիչ ժամանակ վերջը փակուեցաւ, յորմէ հետէ կսկսի Նորին Վեհաշնորհ Սրբազնութեան անգործունէութեան մեծ գործունէութիւնն :

Ահա ինն տարի անցաւ, դժբաղդարար մեր ձեռքը փաստ մը չուներ Մկրտիչ Ս. Կաթողիկոսի մէկ միջնորդական գոնէ մէկ գովելի արարքը գնահատելու վերաբերութեամբ :

Տ. Մկրտիչ սրբազան ներուի մեղ դիտել, մոռցաւ իւր կոչում, մոռցաւ իւր պաշտօն և լռիկ մնչիկ իւր վաճառականութեամբ զբաղեցաւ :

Բաղադրական և պատմական տեսակետով մեծ կարեւորութիւն ունեցող Սոյ աթոռն անշուք և թշուառ վիճակի մէջ ձգեց և շատ անգամ հետամուտ եղաւ աթոռն այլուր փոխադրել :

Սոյ թշուառութիւնն այն աստիճան հասած էր որ Ունիոյ խռովութեան միջոցին Թուրք պաշտօնատար մը կարծեմք վէյսի փաշա Աղզ. Պատրիարքարանի ուղարկութիւնը կը հրաւիրէր տեղւոյն վանուց ամենախղճալի վիճակին վրայ :

Մկրտիչ սրբազան իւր պաշտօնավարութեան միջոցին աւելի ուրիշ տեղ ժամանակ անցուց քան թէ իւր աթոռին վրայ, որպէս զի կարենար Սոյ՝ եթէ ոչ բարիք մը յաւելուլ գոնէ չարիքը չի շատցընել :

Սրբազանը՝ Այնթապի մէջ ինչպէս կ'ստուգենք, իւր մասնաւոր գործերով զբաղած միջոցին կառավարութեան դուռը աւելի փակ կ'երթայ եղեր իբր թէ ազդուութիւն մ'ընծայելու մտք իւր անձին, մինչդեռ այլադէպից ծաղր ու ծիծաղը կը շարժէր Էֆէնտիի Եֆէնտի ըսելով :

Կիլիկիոյ վիճակաց համար պատրաստուած վարչական հրահանգին տրամադրութեան համեմատ եպիսկոպոս ձեռնադրելու մասին պէտք էր որ Կեդրոնական վարչութեան նախապէս հաւանութիւն ստանար, բայց Նորին սրբազնութիւնն ըստ քմաց կելնէ Ատանայի առաջնորդական տեղապահ Ոսկերիչեան Տ. Ստեփաննոս վարդապետն այս տարի եպիսկոպոս կը ձեռնադրէ առանց կեդրոնին հաւանութեան :

Վերջապէս եթէ մի առ մի թուենք բաւական երկար կըլլայ Նորին սրբազնութեան շահատակութիւններն :

Անցեալ սեպ. 1 ին տէր Մկրտիչ կաթողիկոս Տարէնտէէն առ թեմական ուղղեալ շրջաբերական գիրն յորում իւր բոլոր յանցանքներն Կեդր. Վարչութեան և մասամբ իւր թեմականաց կը վերագրէր, այսպէս կըսկսի .

« Քաջ դիտէք որ բաւական ժամանակներէ ի վեր Կիլիկիոյ սուրբ աթոռը զանազան պատճառներով անպաշտպան մնալուն իւր բազմադարեան վառքէն զրկուած էր և որքան ալ ութը ինն տարի առաջ ազգային Կեդրոնական վարչութեան որոշմամբ վիճակայինը յԱտանա գումարուելով մեր նուաստութիւնը սոյն դժբաղդ աթոռոյն սահմանադրական կաթողիկոս ընտրեցին (ուղարկութիւն պէտք է այս տողերուն) սակայն թէ նիւթական և բարոյական ամենակարեւոր պիտոյից չդոյութեանէն թէ այլ և այլ խոչընդոտներէ, և Աղզ. Կեդրոն. վարչութեան տուած խոստմանց չը կատարուէն և աթոռոյն հնաւանդ իրաւասութեանց բռնաբարութենէն հաքկադրեալ ի մի կողմ մեկուսանալով Երեմիայի նման Ս. աթոռոյն դժբաղդութիւնը ողբալ պարտաւորուած էինք . իրաց այս ցաւալի վիճակին կը յուսայինք որ գոնէ վիճակայինը ուշի դալով կը փութայք քննել Ս. աթոռոյն սոյն թշուառութեան բուն իսկ պատճառները և անմիջական

դարման մը խորհիլ և ի գործ դնել . բայց ցաւ ի սիրտ ստիպուած եմք ըսել թէ մեր սոյն ակնկալութիւնը բոլորովին ի դերեւ ելաւ , ըստ որում դուք ձեր ուրախութեան իբրեւ հարազատ զաւակներըն չուզեցիք նորա ցաւոյն կարեկից ըլլալ և մահամերձ վիճակին դեղ մ'ընել , ուրեմն ալ ինչ կը մնար ասանկ անուանական կաթողիկոսութեան տիտղոսը կրող անօգնական անձի մը :

— Ոչ այլ ինչ , բայց եթէ Պօլիս գալ և նոր խնդիր նոր կնճիւռ յարուցանել , կիլիկիոյ աթոռն ինչու դժբաղդ կը կոչէ սրբազանը , քանի որ մեր դժբաղդութենէն նորա աթոռական անվոյթ գտնուեցաւ իւր կոչման և մանաւանդ նորա դժբաղդութեան դամ մի ևս պատճառ եղաւ :

Մահեալ յովնոս Բուռն

Բարերգէն՝

... Խմբագիր Տէր

Վերջին օրերս չարագործութեան նոր դէպք մը բաւական խռովեց տեղւոյս ազգայինքը : Երբեք անուն թիւրք մը , իբր 20 տարեկան սրիկայ , որդի Օղուլու Մէհմէտի նոյ . 30 կիւրակէ օրն փողոցը երկու Հայու տղայոց կը պատահի , որք ձեռքերնին երկու զոյգ գուլպայ , կը շրջէին շուկան , որ եթէ մէկն ուղէ , վաճառեն : Այս տղայոց մին գրեթէ 12 և միւս 11 տարեկան են : Թուրքը իբր թէ գուլպաները գնել ուղեւի՞ կը սակարկէ զանոնք , և եկէք ստակնիդ տամ ըսելով , մինչև իւր տունը կը տանի խեղճ տղայքը : Հոս տանը ծառայից օգնութեամբը տղայքը բռնաբար տանը մարագը մտցունելով , նախ կը փորձէ . ողորմանք զանոնք իւր գազանական կրից առջև խոնարհեցունել , բայց տեսնելով որ չը յաջողիր , տղոցը մեծը գետինը կը պառկեցունէ ոչխար մորթելու պէս , և զանակը մէջքէն քաշելով կ'սպառնայ սպաննել , եթէ փոքրիկ շարժում մ'ընէ : Զերկարենք . այս կերպով վերջապէս կը յաջողի իւր գազանական կիրքը յագեցունել խեղճ տղուն վրայ : Այս միջոցին միւս տղան վայրկեան մը զինքն ուշադրութենէ վրիպալ գտնելով , երբ կը փորձէ խոյս տալ դէպ ի դուռը , ոճրագործին ծառան կը հասնի և դրանը փեղզը վրայէն զարնել փակելու միջոցին , որպէս զի տղան դրանը մէջ սեղմուելով չը փախչի , տղան արդէն զինքը դռնէն դուրսնետած լինելով , միայն ձեռները դրանը մէջ կը ճղմունի չարաչար և այսպէս արիւնաթաթաւ կը փախչի կազատի չարագործին ձեռքէն , որ մի քանի վայրկեան վերջը միւս փորձեալ տղան ալ ազատ կարձակէ , սպառնալով սակայն , որ եթէ եղելութիւնն մէկուն իմաց տայ , զինքը գտնելով , այն ատեն ալ կ'սպաննէ :

Մի ժամ վերջը ոճրագործութեան լուրը տարածուելով , Հայ ժողովուրդն սկսաւ յուզուիլ , զոր տեղոյս Առաջ . Տեղապահ Գեր . Տ . Տիմոթէոս Հայր սուրբն տեսնելով , տղայքն անմիջապէս Առաջնորդարան բերել տուաւ և Բահայնայի մը և ուրիշ մի քանի անձանց հետ

Միւթասարըրի բաշային խրկեց զանոնք , խնդրելով որ ոճրագործն ձերբակալուելու վաճառարկուին : Վսեմ . Միւթասարըրի տղայոց վիճակը քննելէ վերջը հրամայեց ոստիկանութեան , վաղ ընդփոյթ ձեռք ձգել ոճրագործն , որ արդէն խոյս տուած և ի թափառի էր , հետեւաբար ոճրագործն հաղիւ կէս գիշերին ձեռք ձգուեցաւ մասնաւորապէս Վսեմ . Միւթասարըրի անձնական ջանքն ու խուզարկութեամբը , Հետեւալ մի քանի աւուրց մէջ ոճրագործութիւնն իւր ամէն պարագայիւր քննուելով տեղւոյս նախագատ ատենին մէջ , պաշտօնական տեղեկագիրն յղեցաւ առ կուսակալութիւնն Կարնոյ , ոճրագործին դատապարտութեան վճիռն տրուելու համար :

Այսպիսի դէպքերու առթիւ տարիներ յառաջ Հայոց կրած նեղութիւնքն ու հալածանքը յիշելով , շնորհակալութեան զգացմամբ կը շնորհակալուեմք Հայ հասարակութիւնը , տեսնելով որ իւր բարեջան Առաջ . Տեղապահ Գեր . Տիմոթէոս Հայր սուրբն գիտցաւ ազգին շահն ու պատիւը պաշտպանելու և ժողովրդական խաղալութիւնն պահպանելու համար պարտ ու պատշաճ իմաստութեամբ վարուիլ ի մեծ գոհունակութիւն ազգայնոց . որ եթէ փոքրիկ անտարբերութիւն մը տեղի ունենար , թուրքաց և Հայոց միջև մեծ աղէտք մը պատահելուն տարակոյս չկար : Որքան ուրախաւիթ եղաւ ազգայնոց տեսնել , որ ազգային ընտանեկան պատիւը արիւնքաբար պաշտպանող առաջնորդ մը ունենի :

Նմանապէս գովութեանց արժանի է տեղւոյս նախագատ ատենի նախագահ Վսեմ . Օսման էֆէնտին , որուն նման լուսամիտ անձինք բազմաթիւ չեն թուրք պաշտօնակալաց մէջ , և մանաւանդ Միւթասարըրիին . եղող Վսեմ . Երեսուֆ բաշայի ընթացքը արժանի է ընդհանուր Հայոց շնորհակալեաց , որ իւր պաշտօնին գլուխն անցած օրէն , գոնէ փոքրիկ խտր մը չը դրաւ թուրքաց և Հայոց իրաւանց մէջ և սոյն վերջին դէպքին մէջ ալ աներկբայապէս հաստատեց թէ՛ կարող է ոչ միայն ժողովուրդը մը կառավարելու , այլ և զանոնք հաւասարապէս գոհ ընելու , արդարութիւնն անաչառապէս ի գործ դնելով : Տայր երկինք որ թէ մեր Հայոցս Առաջնորդաց մէջ և թէ Օսմանեան պաշտօնակալաց մէջ լուսամիտ և կարող անձանց թիւն օր ըստ օրէ յաւելոյր ի խաղաղութիւն և ի բարգաւաճումն ամէն կարգի ժողովրդեան :

Բարերգ 1880 դեկտ . 17

Արմաշ

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Քանի մ'օրէ ի վեր , կըսէ Բուրիւն , Պօլսոյ մէջ կազմուելիք դեսպանաժողովոյն վրայ տէրութիւնը կը բանակցին , բայց տակաւին նախագահութիւնը որու տալու համար մէջերնին համաձայնած չեն . միայն խօսք անցեր է որ Պէրլինի Վեհաժողովին մէջ չգտնուող տէրութեան

մը տան նախագահութիւնը . ուստի Սպանիոյ ու Շուետի տէրութեանց առաջարկեր են , բայց տակաւին հաւանութիւն չեն ստացեր :

— Փարիզէն կը գրեն , կըսէ Վաղըթ . թէ Յունաստանի խնդրոյն նկատմամբ ըլլալիք բանակցութեանց ուղղութիւնը Գաղղիա Գերմանիոյ թողեր է :

Այս լուրը շատ հաւանական չը թուիր : — Լօնտոնայի մէջ գտնուող երկու դեսպանատանց ստացած տեղեկութեանց համեմատ , Յոյնք ամսէ մը պատերազմի դաշտը պիտի իջնեն եղեր :

— Մաճիտ փաշա Հռոդոս կղզոյն կառավարիչ կարգուելով հինգշաբթի օր քաղաքէս մեկնեցաւ :

— Թէրեմանը Հաղըթաթ կըսէ թէ տէրութիւնք Բ . Դրան հարցուցեր են թէ Յունաստանի խնդրոյն նկատմամբ ինչ աստիճան զոհողութիւն կրնայ ընել : Անցեալ օր կայսերական պալատը գումարեալ զինուորական ժողովն ալ Յունաստանի նոր սահմանադրւոյ վրայ վիճաբանելով որոշեր է քանի մը անգամ նիստ ընելով նոր սահման մը գծել :

— Զրհանկրաց հրամանատար Զիչի կոմսը Բերայի գլխաւոր փողոցներուն մէջ ելեքտրական զանգակներ և թէլէֆօն (հեռախօս մեքենայներ) հաստատելու հրաման ստանալով , ասոնց կեդրոնը Բերայի հեռագրատան մէջ պիտի ըլլայ , և եթէ ուղող ըլլայ , մասնաւորաց տուներն ալ հաղորդակցութիւն պիտի հաստատուի այնպէս որ եթէ հրդեհ պատահի , նախ հեռագրատունը յետոյ ջրհանկրաց գունդը պիտի իմանայ :

— Հացֆէլտ կոմսը Գերմանիոյ դեսպանատան հեռագիր մը քաշելով մօրը վախճանիլը ծանուցեր է :

— Պրուսայի Սբահի անուն շուկային մէջ գտնուած Բարաճա խանին պատը երեքշաբթի գիշեր յանկարծ փլելով , խանին բոլորտիքը տնակներու մէջ բնակող 50ի չափ դաղթականք զոհ եղեր են :

— Վաղըթի Բիւրտիստանէն ստացած նամակի մը համեմատ , պարսկական բանակին սպարապետ Միրզա Հիւսէյին խան Սաւուճ-Պուլաք երթալով շատ մը ընծայներ տուեր է նոյն կողմերու Բիւրտ մեծաւ մեծներուն , որպէս զի սրտերնին շահի , բայց ասոնք մերժեր են յայտարարելով թէ իրենք նախապատիւ կը համարին արդարութեան գործադրութիւնը քան այսպիսի ընծայներ :

— Գարատաղի իշխանը դէպի Բեթլըսպուրկ ճանապարհորդութիւն մ'ընելու համար Վիէնայէն պիտի անցնի :

Ն Ե Ր Ք Ի Ն

Թուրքո-Հելլենական խնդրոյն համար գումարելի Դեսպանաժողովոյ պայմանները տակաւին որոշուած չեն . սակայն գլխաւոր կէտերու վրայ համաձայնութիւն գոյացեր է : Հաւանական է որ անորոշ մնացած կէտերը այսպէս պիտի մնան մինչև Պ . Կօչընի և Հացֆէլտ կոմսի դալուստը որք տասը օրէն մայրաքաղաքս կը հասնին :

— Տիգրանակերտի կուսակալ իզգէթ

փաշայի կողմանէ ներքին գործոց նախարարին զարնուած հեռագիրներ կը ծանուցանեն թէ Գալաթի մէջ քրթական աւարառութիւնը եղած լինելու զրոյցը անհիմն է :

— Մայրաքաղաքիս գաղղիական դեսպան Պ. Թիսօ հինգշաբթի օր քանի մը բարեկամներու ճաշ մը տուաւ , որոյ մէջ կը գտնուէին Գօրթի կոմսը , Պրանքովանա իշխանը և իշխանուհին և Հռովմայի Օսմ. նորընտիր դեսպան Միլզիւրիւս պէյ :

— Մայրաքաղաքիս պապական նուիրակ Մօնսինեօր Վանութէլլի Ս. Յովհաննու տօնին առթիւ հինգշաբթի օր հանդիսաւոր պատարագ մատոյց Բերայի լատինաց մեծ եկեղեցին , ուր ներկայ կը գտնուէին կաթողիկ հասարակութեանց բոլոր առաջնորդները և բազմաթիւ կղերականք : Պատարագի արարողութեան եղանակը զոր Սիօնի տիկնանց աշակերտուհիք երգեցին , անուանի Պիւժէեա նուագածուէն պատրաստեալ էր : Եկեղեցւոյն խորանը սքանչելի շքով զարդարուած էր :

— Խալիք Խանի երեւելի սեղանաւորներէն մէկուն գրագիրը տան ծախուց համար տիրոջմէն իրեն յանձնուած 2500 օսկին առնելով անյայտ եղեր է : Ոստիկանութիւնը դողը փնտռելու ետեւէ է :

— Տօբթօր Պէտան պէյ կղզիէն Պօլիս իջնելու առնելով շոգենաւին մէջ յանկարծ մեռեր է : Հանգուցեալը 72 տարեկան էր :

— Ասիր արքունի շոգենաւը , հինգշաբթի օր դէպ ի եգէական ծով մեկնեցաւ . ուր երթալը յայտնի չէ :

— Խարբերդի նորընտիր կուսակալ Ապտուլլահ փաշա որ հիւանդ էր , առողջացած ըլլալով , իւր պաշտօնատեղին կը մեկնի յառաջիկայ շաբթուա :

— Պօլսոյ հեռագրատան մէջ տեղի ունեցած գողութեան մասին երկու քաննապահները և կասկածելի ուրիշ երկու անձինք տակաւին յայտնութիւն մը չեն ըրեր : Քննութիւնը կը շարունակէ :

— Հիտայէթ փաշա Զինուորական դործոց նախարարին տեղեկութիւն տուեր է թէ Աթմասա կազանա և իւր սրդին երկու անուանի աւազակներ Ալասօնայի մէջ սպաննուեր են :

— Թաղապետական տուրքերու վերաբերեալ կանոնադրութիւնը քննելու պաշտօն ունեցող Յանձնախումբը իւր առաջին նիստն ըրաւ Կ. Պօլսոյ քաղաքապետութեան պաշտօնատան մէջ . ուր պատուիրակ մը զրկելու համար դեսպանաց ալ հրաւեր եղած էր : Կրօնի թէ այս տուրքերը տարեկան 3 հարիւր հազար ոսկոյ եկամուտ մը պիտի արտադրեն որ Գաղաքապետութեան պիտոյից և թաղապետական բաներու պիտի ծառայէ : Մէսէնճը կըսէ թէ այս նոր տուրքը տէրութեանց հպատակներուն վրայ ալ դործածելու մասին այնքան դժուարութիւնը չպիտի ծագէին եթէ եկամուտը կեղծ գանձուն չըլտականար : մանաւանդ որ թաղապետական տուրքերը աւելցնել ծաղրելի կը լինի , քանի

որ մայրաքաղաքիս մէջ կենաց և ընչից համար քիչ ապահովութիւն կայ :

— Հազըգաթ կըսէ թէ տէրութիւնը համաձայնած են Յունաստանի դէմքուռն միջոցներ գործադրելու , եթէ չուզէ Պօլսոյ մէջ կաղմուելիք Դեսպանաժողովոյն որոշումներն ընդունիլ :

— Եանեայէն ամսոյս 24 ին կը հեռագրեն թէ դասալիք զօրքերը ժողովող 25 էրէզներու և Ալպանիացւոց մէջ կռիւ մը եղեր է :

— Հազըգաթ կըսէ թէ Պօլսոյ դեսպանաժողովոյն մէջ Տաճկաստան իւր Պէռլինի դաշնագիրը ստորագրող տէրութիւն մը ներկայանալով , նախագահութիւնը արտաքին գործոց նախարար Ասիմ փաշայի պիտի տրուի . իսկ Յունաստանի պատուիրակը ձայն միայն պիտի ունենայ :

— Զօրաբաժնի հրամանատար Արիֆ փաշա , որ մօտերս Պրուսա քսոտուած էր , մանաւոր հեռագրով Պօլիս կանչուեցաւ :

— Զորեքշաբթի օր Սպանիոյ դեսպանը և դեսպանուհին Մատրիտ մեկնեցան :

— Քանի մը գաւառներէ եկած աղերսագրերուն պատճառաւ , Բ. Դուռն որոշեց որ տասանորդական և ուրիշ տուրքերէ երեք տարի ազատ ըլլան Բուսիլի դաղթականք :

— Յոյն լրագրի մը մէջ սոսկալի անձնասպանութիւն մը կը կարդանք : Ժողէֆ Նազարի անուն մարդու մը դիակը գլտնուեր է հեղհեղի մը մօտ , որ չըճանչցուելու չափ ապականած է . ի սկզբան կարծուեր է թէ սպաննուած է , բայց յետոյ ոստիկանութիւնը քննելով դիակը , ստուգել է որ եղածը անձնասպանութիւն մ'է : Դժբաղդ երկտասարդը սիրահարութեամբ մոլեալ տինամիդ կոչուած վառօդէն կլլեր է որովայնը լեցնելու չափ , յետոյ կրակ պարպելով մարմինը պատառ պատառ և սիրտն ալ ծակ ծակ եղեր է . հեռու տեղերէ ըզգեստի կտորներ գտնուեր են :

Լօնտայէն ամսոյս 23 ին հասած հեռագիր մը Թրանսուալի մէջ Լէրտէնպէրկի անգղիական պահապան զօրաց անձնատուր ըլլալը կը ծանուցանէ :

— Բէթրսպուրկէն ամսոյս 24 ին կը հեռագրեն թէ , Բէթրինի Ռուսական դեսպանը ծանուցեր է իւր կառավարութեան որ Զինաց կայսրը Ռուսիոյ և Զինաստանի մէջ նոր կնքուած խաղաղութեան դաշնագիրը ընդունեն և մասնաւոր շնորհակալութիւն յայտներ է Ռուսիոյ կայսեր խաղաղասիրութեան համար :

— Ռուսիոյ կայսեր եղբայրը Նիքօլա Նիքօլայէվիչ մեծ դուքսը ամսոյս 24 ին Ալճէրի դացեր է :

— Դաղղիոյ նախկին կայսրուհին Էօթէնի իւր բնակարանը Գառնպուրուկ Հիլ կոչուած ապարանքը փոխադրեր է , զոր մէկ միլիօն երկու հարիւր հազար ֆլերանքի ծախու առեր է : Կայսրուհին հանդուցեալ որդւոյն Նաբօլէօն Դ. ի կենաց

և մահուան պատմութիւնն գրելով կըզբաղի եղեր հօս :

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

(Առաջին էմիլիոն)

Լօնտայ 28 յունվար

Տիւրպանէն հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Սըր Ճօրճ Քօլէյի պահակադուռը Պօլսոյնու մէկ բանակատեղւոյն տիրեց կատաղի կռուէ մը վերջը , յորում Պօլսոյ 27 հոգի կորուսին և բազում վիրաւոր ունեցան . Անգղիացւոց կորուստը 4 մեռեալ և 5 վիրաւոր է : Ուարէքսթրուսի գրից վրայ ամեն օր յարձակում մը կըսպասուի :

(Առաջին Հէմա)

(Այս ամսուս հասած)

Լօնտայ 27 յունվար

Հասարակաց խորհրդարանին մէջ Սըր Զարլի Տիլք հարցման մը պատասխանելով ըսաւ թէ Բ. Դրան ամսոյս 14 թրուով զրկած շրջաբերականին և ըրած առաջարկութեան վերահասու եղած է Անգղիոյ նախարարութիւնը . իսկ տըրուելիք պատասխանին նկատմամբ Անգղիա տակաւին միւս տէրութեանց հետ կը բանակցի :

Ուրիշ հարցման մը պատասխանելով ըսաւ թէ Պուլլարիա յայտարարեց որ Վարնայի երկաթուղեաց նկատմամբ Պէրլինի դաշնագրին տրամադրութիւնները և պայմանները գործադրելու անկարող կը գտնուի :

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՕՐՄԱ

Օսմ. Գօնսօլիտ Գոցուեցաւ երէկ իրիկուն 14-8

» » Բացուեցաւ այս առաւօտ 14-12

ԸՆԴԱՅՔ ԱՐԺԵԹՎՈՅ

Սօսիթէ Ժէնէրալ Անգղ. Լիւր 4-14

» Օթման » » 3-8

Կ. Պօլսոյ Պանքան » » 8-6

Քրէտի Ժէնէրալ » » 3-21

Փոլս. 1863 (Մութոն) » » —

» 1865 (Մութոն) » » 69-20

» 1869 (Բինար) » » 68-20

» 1872 (Պօն տիւ Թրէզօր) 22-20

» 1873 (Բինար) » » 63-20

Թրամիայ Օսմ. Լիւր 3-62 1/2

Թղթագրամ » » 1205

Բուսիլի երկաթուղի Քրանք 45 1/2

Լաւրիւմ » » 110-

ԸՆԴԱՅՔ ԴՐԱՄՈՅ

(Օսմ. ոսկին 100 դուրուշէն)

Անգղիկն . ոսկի 110- 4 Մէճիտի 108- 2

Գաղղիական » 87-30 Վեյնոյ 129-

Բօլ » 90-10 Հինգիոյ 212-20

Քրիմի » 51-25 Մէթալիք 209-20

Գարպոն Թուրք 87- 6 Պղինձ մեծ —

Գարպոն արծաթ 90-10 » 5 փարանոց —

Աղէքսանդր Տիւմայի գործերէն ընտիր թատերախաղ մը պիտի ներկայացուի այս իրիկուն տաճկերէն լեզուաւ Կէտիկ փաշայի թատրոնը ի նպաստ երկու Հայ արհեստաւորաց :

Փափաքելի է որ արուեստասէր աղէքսանդր այսպիսի բարենպատակ երեկոյթ մը իրենց ներկայութեամբ պատուել յօժարին ի քաջալերութիւն Հայ արհեստաւորաց :

ՏԵՐ-ԽՄԵԱԳԻՐ

Մ. Յ. ՄԵԼԻՔԵԱՆ

ՏՆՕՐԷՆ Ս. Ղ. ՊԱՐՏԻԶՊԱՆԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ս. Ղ. ՊԱՐՏԻԶՊԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ. Բիգա փաշա խան քիւ 3